

Om Håndarbejdets Fremme og Esther Fangel

**Lilo Skaarup,
formand for foreningen Håndarbejdets Fremme
Fortalt ved Forårsmødet i 2012**

Selskabet til Haandarbejdets Fremme blev grundlagt 20.3.1928 med det formål at støtte dansk håndarbejde og kunsthåndværk. Dette gjorde man gennem udstillinger, foredrag og kurser – gennem indkøbs- og salgsvirksomhed samt ved udgivelse af bøger og ikke mindst årskalenderen, Årets Korssting, som har eksisteret siden 1960 og som med tiden er blevet samleobjekt for mange.

Som årene gik, fik man opbygget en effektiv organisation med værksted, lokalafdelinger og egne forretninger i en række byer samt håndarbejdsskoler og seminarium. Foregangskvinden i alt dette var Gertie Wandel, som var formand for Selskabet fra 1943 til 1978.

Haandarbejdets Fremme har fra starten været genstand for såvel kongelig interesse som velvilje. Dronning Alexandrine og dronning Ingrid var begge protektricer gennem mange år, og H.M. Dronning Margrethe har foruden adskillige broderidesigns også tegnet Årets Korssting i 1978, 1984 og 2004.

Haandarbejdets Fremme har gennem årene vist stor åbenhed overfor samtiden og samarbejdet med en række af Danmarks bedste designere, der stilistisk repræsenterer design fra det traditionelle til det eksperimenterende. Allerførst må nævnes broderidesignerne Gerda Bengtsson, Ida Winckler og Edith Hansen, som alle arbejdede på Haandarbejdets Fremmes værksted – og underviste på seminarierne. Blandt andre kunstnere kan nævnes Mogens Koch, Dagmar Starcke, Ann-Mari Kornerup, Naja Salto og Mads Stage, væverne Gerda Henning, Vibeke Klint, Lis Ahlmann og Kim Naver, stoftrykkerne Gudrun Stig Aagaard og Marie Gudme Leth samt billedkunstneren og keramikeren Bjørn Wiinblad. Fra nyere tid kan nævnes psaligraferne Sonia Brandes og arkitekt Ole Kortzau. Desuden var også færøsk og grønlandsk kunsthåndværk repræsenteret i Haandarbejdets Fremme.

Medlemsbladet blev for første gang udgivet i 1934 og har siden været Haandarbejdets Fremmes ansigt udadtil. Foruden at formidle kendskab til både dansk og udenlandsk tekstilhistorie fungerer bladet også som debatforum.

I 1930 startede Haandarbejdets Fremme samarbejdet med farveren Ejnar Hansen i Vejle om produktionen af bomuldsbroderegarnet Dansk Blomstergarn. Farvenuancerne er baseret på plantefarver med udgangspunkt i danske almuetekstiler fra ca. 1800. Der er nu omkring 130 forskellige farver.

Det er gået op og ned rent økonomisk for Haandarbejdets Fremme og i 1996 skete der en reorganisering, hvor forenings- og produktionsdelen blev adskilt. Samtidig afviklede man alle egne forretninger og ændrede det oprindelige navn til Foreningen for Haandarbejdets Fremme. Det betyder i praksis at Foreningen er arbejdsgivere for produktionen idet vi stadig er ejere af alle de mange broderidesigns, som forhandles i en lang række butikker over hele landet.

Men jeg lovede også at fortælle om Esther Fangel.

Jeg har gået på Haandarbejdets Fremmes seminarium fra 1968 til 1971. Den første dag kom lærerne og præsenterede sig for os og jeg husker tydeligt Esther, som en lille lidt tæt dame med et stærkt blik – iført en grøn dragt med Haandarbejdets Fremmes nål på reversen. Dengang var hun Frøken Fangel for os og Frøken Fangel var streng; men for det meste retfærdig, hun sagde mindst 5 gange om ugen, når en af os ikke havde nået dagens lektie: 'Det er ikke mig I snyder – det er Jer selv' – og ret havde hun jo!!!

Vi havde Frøken Fangel i HVIDT BRODERI og det skulle være hvidt, når det blev afleveret – ellers blev det kasseret og en af mine klassekammerater (vi var 9 i alt) fik en dag kasseret sine hedebo-takker. Hun blev så gal, at hun åbnede vinduet og kastede broderiet ned på Bredgade – men det hjalp jo ikke meget; for hun måtte bare lave det om til næste dag.....

Frøken Fangel læste op for os. Jeg husker Karen Blixen og Tom Kristensen; men der var sikkert flere – og findes der noget dejligere end at lytte til god litteratur, når man – som voksen – sidder ganske stille og broderer.....Vi nød det i hvert fald....

I klassen var en enkelt elev, som Frøken Fangel var meget hård imod – og på et tidspunkt syntes vi, at det blev for meget. Det var jo oprørets tid, så vi satte os og skrev et langt meget barskt brev til Frøken Fangel. Hun fortalte senere, da vi mødtes til vores 25-års jubilæum, at da hun havde fået vores brev havde hun tænkt: 'Enten stopper jeg som lærer eller også møder jeg op og så tales vi sammen og får ordnet dette her'. Hun gjorde heldigvis det sidste – og efter det fik vi den bedste tid med hende – blandt andet blev vi du'sdet har ikke været en nem tid for alle de gamle lærere; men Esther klarede det. Hun var stærk trods sin ringe størrelse.

En gang fik vi til opgave at designe og brodere en vest med hvidt broderi. Nu skal lige siges, at tilskæring bestemt ikke var Esthers fag..... En elev havde problemer med at tilrette vesten, som var blevet for snæver over barmen.

Hun spurgte derfor lærerinden, hvad hun skulle gøre og Esthers gode råd lød:

'Pres barmen ud i armhulen!!!' Esthers humoristiske sans fejlede bestemt ikke noget!

Vi traf Esther sidste gang, da vi havde 25-års jubilæum i 1996. Da var hun inviteret med som eneste repræsentant for lærerkollegiet og det blev til et dejligt gensyn.